

ΜΑΖΟΠΟΙΗΣΗ-ΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗ

Μαζοποίηση-Αλλοτρίωση

ΕΠΟΠΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ

Ορισμός-διευκρινίσεις

Μαζοποίηση	Αλλοτρίωση
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Καλείται το φαινόμενο κατά το οποίο το άτομο χάνει την ατομικότητά του, την ξεχωριστή προσωπικότητα που το διαφοροποιεί από τους άλλους και εξομοιώνεται με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας. ✓ Δέχεται δηλαδή άκριτα τις ιδέες, αντιλήψεις και συμπεριφορές. ✓ Δεν ενεργεί αυτόβουλα, αλλά προσαρμόζεται και ακολουθεί πάντα τις επιταγές της ομάδας στην οποία συμμετέχει. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Καλείται η μερική ή ολική απώλεια /αλλοτρίωση των στοιχείων της προσωπικότητας του ανθρώπου, <u>με αποτέλεσμα να αποξενώνεται από τον εαυτό του.</u> ✓ Είναι η αίσθηση της <u>απομάκρυνσης από τον κόσμο που τον περιβάλλει</u>, αλλά και η αποξένωση από τις αξίες, τα ιδανικά και οτιδήποτε νοηματοδοτεί τη ζωή του.
<p style="text-align: center;">Αντώνυμα</p> <p>Πνευματική ελευθερία, ανεξαρτησία, ελεύθερη βούληση, ανεξάρτητη σκέψη, αυτόβουλες επιλογές, αυτοπροσδιορισμός, χειραφέτηση, αμφισβήτηση, αυτενέργεια, κριτική σκέψη.</p>	<p style="text-align: center;">Αντώνυμα</p> <p>Η ουσιαστική ένωση και η συμφιλίωση του ανθρώπου με τον εαυτό του, το συνάνθρωπό του, τη φύση, τις αξίες. Η δυνατότητα αναγνώρισης της πραγματικότητας και των πραγματικών αναγκών του ανθρώπου.</p>

Ιστορική αναδρομή

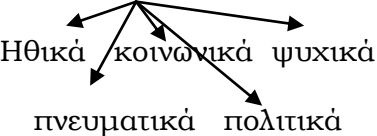
Στο παρελθόν	Σήμερα
<p>Η μαζική συμπεριφορά αποτέλεσε γνώρισμα των πρωτόγονων κοινωνιών. Ωστόσο, σε όλη την ιστορική πορεία του ανθρώπου παρουσιάζονται φαινόμενα μαζοποίησης (στα τυραννικά καθεστώτα της αρχαιότητας, στο Μεσαίωνα, στη ναζιστική Γερμανία, στη φασιστική Ιταλία κ.λπ.)</p>	<p>Το φαινόμενο της μαζοποίησης εμφανίζεται και σήμερα, ίσως σε πιο μεγάλη κλίμακα και έκταση απ' ό,τι σε προγενέστερες εποχές.</p>

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΚΟΜΦΟΡΜΙΣΜΟΣ-ΜΑΖΟΠΟΙΗΣΗ-ΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗ

επιμέλεια: Μαρία Κάππου

<i>Αιτίες</i> Στο παρελθόν	<i>Αιτίες</i> Σήμερα
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Τα ολοκληρωτικά καθεστώτα που ασκούσαν βία και τρομοκρατούσαν στους πολίτες. ✓ Η κοινωνική και πολιτική ανελευθερία ✓ Οι «κλειστές» κοινωνίες αντιμετώπιζαν με επιφύλαξη το καινούριο. ✓ Ο πουριτανισμός με την κυρίαρχη αυστηρότητα των ηθών. ✓ Ο αυταρχισμός και ο φόβος της έκφρασης του διαφορετικού. ✓ Η απουσία καθολικής εκπαίδευσης ✓ Το χαμηλό πνευματικό επίπεδο και η ανέχεια. ✓ Ο κοινωνικός κομφορμισμός 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Η ζωή στις μεγαλουπόλεις ✓ Ο σύγχρονος τρόπος ζωής ✓ Η τελειοποίηση των μηχανισμών προπαγάνδας (εμπορικής και πολιτικής) ✓ Η ανάπτυξη των ΜΜΕ ✓ Η παγκοσμιοποίηση της πληροφόρησης και του πολιτισμού. ✓ Η αναποτελεσματική λειτουργία των φορέων κοινωνικοποίησης ✓ Το χαμηλό πνευματικό επίπεδο των ανθρώπων ✓ Ο κοινωνικός κομφορμισμός

ΜΑΖΟΠΟΙΗΣΗ ←	→ ΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗ
<i>Φαινόμενα/μορφές</i>	
<p>Φαινόμενα μαζοποίησης εμφανίζονται σε όλες τις <u>εκφάνσεις του ατομικού και συλλογικού βίου</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Θρησκευτική (φανατισμός, φονταμενταλισμός, μισαλλοδοξία) ✓ Πολιτική (κομματικοποίηση) ✓ Πολιτιστική Αποξένωση από την παράδοση Μαζική διασκέδαση /Μαζική κουλτούρα Μόδα Παθιασμένη λατρεία σε είδωλα (αθλητές, καλλιτέχνες, πολιτικούς) Αθλητική (κουλιγκανισμός) Μαζικός τουρισμός ✓ Μαζική συμπεριφορά (καταναλωτισμός-υλισμός-ευδαιμονισμός-ατομικισμός-επαγγελματικές επιλογές) ✓ Αντιοικολογική συμπεριφορά ✓ Αδιαφορία για αυτογνωσία 	<p>Αλλοτριωτικό φαινόμενο χαρακτηρίζεται οτιδήποτε συνιστά <u>έλλειψη, φθορά, αλλοίωση</u> απώλεια, αποξένωση, απομάκρυνση, <u>νόθευση</u>.</p> <p style="text-align: center;">Αλλοτρίωση από:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ την πολιτική ζωή. ✓ την πολιτιστική ζωή. την παράδοση την γνήσια ψυχαγωγία. το προσωπικό στυλ τα υγιή πρότυπα τα αθλητικά ιδεώδη τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού ✓ τις υγιείς ηθικές αξίες. ✓ τις ανθρώπινες σχέσεις. ✓ την_εργασία. ✓ τη φύση. ✓ τον εσωτερικό κόσμο του ανθρώπου

Επιπτώσεις	Προτάσεις αντιμετώπισης
<p>1) Σε ατομικό επίπεδο</p> <p>Τα άτομα χάνουν</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ την προσωπικότητα ✓ την ατομικότητα ✓ την ιδιαιτερότητα ✓ τις προσωπικές επιλογές ✓ τον αυτοέλεγχο <p style="text-align: center;">Αλλοτριώνονται</p> 	<p>1) Ατομο</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Έμφαση στην πνευματικότητα, πολύπλευρα ενδιαφέροντα. ✓ Θάρρος, ψυχική αντοχή για να απαλλαγεί ο άνθρωπος από τα δεσμά των έντεχνων παραμορφωτικών μηχανισμών. ✓ Γόνιμη διάθεση του ελεύθερου χρόνου. ✓ Ενδοσκόπηση και αυτοκριτική, αυτογνωσία.
<p>2) Σε συλλογικό επίπεδο</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Πολιτική κρίση ✓ Κοινωνική κρίση ✓ Ανθρωπιστική-ηθική κρίση ✓ Οικονομική κρίση ✓ Πολιτιστική στασιμότητα 	<p>2) Φορείς κοινωνικοποίησης</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Πολιτεία (αποκέντρωση, βελτίωση των γενικών συνθηκών ζωής, ουσιαστικό πολιτικό έργο, εξυγίανση της πολιτικής ζωής). ✓ Οικογένεια (γαλούχηση με άξονα την ελεύθερη σκέψη). ✓ Σχολείο (ανθρωπιστική παιδεία, θετική κοινωνικοποίηση. Επαφή με τις παραδόσεις). ✓ Μ. Μ. Ε. (αμερόληπτη και σφαιρική ενημέρωση, ποιοτική αναβάθμιση εκπαιδευτικών, περιορισμός του καταναλωτικού οράματος). ✓ Διανοούμενοι (ενεργητική στάση, να αποτελούν παραδείγματα αντενέργειας).

ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΕΙΣ-ΕΙΔΙΚΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

Προσωπικότητα: το σύνολο των βιολογικών, ψυχικών, πνευματικών και ηθικών ιδιοτήτων του ανθρώπου που τον διαφοροποιούν από κάθε άλλον άνθρωπο και τον καθιστούν μοναδικό.

Πνευματική ελευθερία: Η δυνατότητα, αλλά και το δικαίωμα του ανθρώπου να σκέφτεται και να εκφράζεται ανεπηρέαστα, ανεξάρτητα και αδέσμευτα.

Πνευματική ανελευθερία: Το φαινόμενο κατά το οποίο ο άνθρωπος χάνει τη δυνατότητά του να ενεργεί και σκέφτεται αυτόβουλα και αυτόνομα.

Αλλοτρίωση του ατόμου: Η αποξένωση του ατόμου από τον εαυτό του και τις ανάγκες του, δηλαδή η αλλοίωση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της προσωπικότητάς του (ιδέες, επιθυμίες, συναισθήματα κ.λπ.).

Κοινωνική ομάδα ένα οργανωμένο σύνολο ανθρώπων που έχουν κοινούς σκοπούς για την επίτευξή των οποίων συνεργάζονται και επικοινωνούν. Τα μέλη των κοινωνικών ομάδων αποκτούν συνείδηση των κοινών τους στοιχείων, δηλαδή έχουν την αίσθηση ότι αποτελούν ομάδα με χαρακτηριστικά που τη διαφοροποιούν από άλλες υποομάδες της κοινωνίας.

Κοινωνική ομοιογένεια: Για να διατηρήσει κάθε κοινωνία τη συνεκτικότητά της, χρειάζεται τα μέλη της να υιοθετήσουν κανόνες, αξίες και συμπεριφορές που διασφαλίζουν την εύρυθμη λειτουργία του συνόλου

Κοινωνικός κομφορμισμός: είναι η τάση του ανθρώπου να συμμορφώνεται με τις αντιλήψεις, επιλογές, πρότυπα ζωής και συμπεριφοράς της κοινωνικής ομάδας στην οποία ανήκει και αναπτύσσει συλλογική δράση.

Θετικός κομφορμισμός: Όταν η κοινωνική ομοιογένεια επιτυγχάνεται με κριτικό τρόπο, ώστε οι άνθρωποι να διατηρούν την αυτονομία, την ανεξαρτησία στις επιλογές τους

Μάζα: Ομάδα ανθρώπων που σκέπτεται, αισθάνεται και ενεργεί με τον ίδιο τρόπο. Πλήθος ανθρώπων που λειτουργεί σαν όχλος, σαν αγέλη.

Μαζοποίηση/αρνητικός κομφορμισμός: καλείται το φαινόμενο κατά το οποίο το άτομο χάνει την ατομικότητά του, την ξεχωριστή προσωπικότητα που το διαφοροποιεί από τους άλλους και εξομοιώνεται με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας. Δέχεται δηλαδή άκριτα τις ιδέες, αντιλήψεις και συμπεριφορές. Με αυτόν τον τρόπο δεν ενεργεί αυτόβουλα, αλλά προσαρμόζεται και ακολουθεί πάντα τις επιταγές της ομάδας στην οποία συμμετέχει.

Κοινωνία πολιτών: ο όρος αναφέρεται στην ενεργή συλλογική δράση των ανθρώπων με την ένταξή τους σε ομάδες που ενεργοποιούνται σε διάφορα θέματα που αφορούν τα κοινά. Τα χαρακτηριστικά αυτών των ατόμων είναι η διατήρηση της ιδιαιτερότητας, η υπευθυνότητα, η ωριμότητα, η αυτοκυριαρχία, η ενσυνείδητη δράση.

Μαζική κουλτούρα: τα προβαλλόμενα και επιβαλλόμενα πολιτιστικά πρότυπα από τα μαζικά μέσα ενημέρωσης. Ο όρος αναφέρεται κυρίως στον καταναλωτικό, υλιστικό και αντιπνευματικό τρόπο ζωής που προωθείται ως κυρίαρχη αξία στις βιομηχανικές κοινωνίες

Κατεστημένο ομάδα ισχυρών προσώπων που επηρεάζουν ή ελέγχουν την πολιτική, την οικονομία κ.λπ. και υποστηρίζουν το παραδοσιακά αποδεκτό.

Αντικομφορμισμός: είναι η τάση ορισμένων ανθρώπων να αμφισβητούν, να αντιδρούν και να διαφοροποιούνται από τα κυρίαρχα πρότυπα ζωής και συμπεριφοράς.

ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Συνέπειες της μαζοποίησης και της αλλοτρίωσης

A. Σε ατομικό επίπεδο

Πνευματικά

- ✓ Το άτομο υποδουλώνεται πνευματικά δεν λειτουργεί με τη λογική και την κριτική σκέψη.
- ✓ Με την τυποποίηση και τη μίμηση ενός κοινού τρόπου ζωής και συμπεριφοράς νεκρώνεται η πρωτοβουλία, χάνονται τα διαφοροποιητικά χαρακτηριστικά, δεν αναπτύσσονται η φαντασία και άλλες ικανότητες, αφού το άτομο οδηγείται σε μια ισοπεδωτική ομοιομορφία.
- ✓ Αλλοτριώνεται η προσωπικότητα λόγω της απαιδευσίας και της τυποποίησης → Μετατρέπεται σε άβουλο και ετερόφωτο όν, αδυνατεί να ενεργήσει για τον εαυτό του, κάνει το αυτεξούσιο, παύει να είναι ελεύθερος
- ✓ Απομακρύνεται από τη γνησιότητα και την αυθεντικότητα.
- ✓ Ζει επιφανειακά και ρηχά χωρίς δημιουργικές αναζητήσεις.

Ηθικά

- ✓ Αδιαφορεί/παραγκωνίζει τις πνευματικές, ηθικές, αισθητικές και ψυχικές ανάγκες.
- ✓ Χάνει το αυτεξούσιο, δεν πειθαρχεί σε ηθικούς κανόνες, έχει ελαστική συνείδηση.

Ψυχικά

- ✓ Απογυμνώνεται ψυχικά, καθώς καταβάλλεται από το άγχος και τα ψυχολογικά αδιέξοδα.
- ✓ Χάνει το νόημα της ζωής, βρίσκεται σε πλήρη σύγχυση.

Κοινωνικά

- ✓ Στην ψυχολογία της μάζας βρίσκουν πρόσφορο έδαφος για να αναπτυχθούν αντικοινωνικά φαινόμενα όπως ο φανατισμός και η μισαλλοδοξία που προκαλούν ακραίες συμπεριφορές (βία, ρατσισμός, εγκληματικότητα, κουλιγκανισμός κ.λπ.), αφού τα άτομα που διαπράττουν αυτά τα «εγκλήματα» δρουν ανώνυμα υπό την κάλυψη ομάδων και έτσι δεν αναλαμβάνουν την ευθύνη των πράξεών τους.

Πολιτικά

- ✓ Ο άνθρωπος καθίσταται ετεροκίνητος, χειραγωγείται από δημαγωγούς και έτσι υπονομεύεται η δημοκρατία, πολίτευμα που απαιτεί ωριμότητα και υπευθυνότητα.
- ✓ Κλείνεται στο μικρόκοσμο της ατομικής του ζωής και αδιαφορεί για τα κοινωνικά δρώμενα.

Β. Σε συλλογικό επίπεδο

Κοινωνικός τομέας

- ✓ Επέρχεται κοινωνική αποσύνθεση: έλλειψη συνεργασίας και αλληλεγγύης, έξαρση παρανομίας και φαινομένων βίας, ενίσχυση περιθωριακών φαινομένων, ψυχρές ανθρώπινες σχέσεις.

Πολιτικός τομέας

- ✓ Κρίση της δημοκρατίας: φθορά της πολιτικής και κίνδυνος ολοκληρωτισμού.
- ✓ Φαινόμενα λαϊκισμού και μεσσιανισμού.
- ✓ Κατάλυση της πολυφωνίας και του πλουραλισμού.
- ✓ Δεν διεκδικούνται καλύτεροι όροι ζωής και δεν αμφισβητούνται τα «κακώς κείμενα».

Πολιτιστικός τομέας

- ✓ Επιβάλλει την ομοιομορφία και την τυποποίηση στην πολιτιστική ζωή (την τέχνη, τον τρόπο ζωής, την ψυχαγωγία)
- ✓ Αλλοίωση της τέχνης και του αθλητισμού, κυριαρχία της μαζικής κουλτούρας.

Εθνικός τομέας

- ✓ Αλλοιώνει την πολιτιστική ιδιαιτερότητα των λαών και τους απομακρύνει από την πολιτισμική τους κληρονομιά.
- ✓ Κίνδυνος εθνικού αποχαρκτηρισμού και νόθευση της εθνικής ταυτότητας λόγω ξενομανίας και απομάκρυνσης από την παράδοση.
- ✓ Άμβλυση εθνικής συνείδησης.

Διεθνιστικός τομέας

- ✓ Απειλή ειρήνης και υγιών διεθνών σχέσεων λόγω φαινομένων εθνικισμού.

<i>Αίτια</i>	<i>Τρόποι αντιμετώπισης</i>
<p>A) Σύγχρονος τρόπος ζωής Η αστικοποίηση: ο άνθρωπος, ως ατομική ύπαρξη, εξαφανίζεται στις πολυάριθμες κοινωνίες. Τρόπος εργασίας: λόγω της εξειδίκευσης ο εργαζόμενος καθίσταται πνευματικά μονομερής. Οι γρήγοροι ρυθμοί ζωής: εξάντληση, έλλειψη ελεύθερου χρόνου και διάθεσης→ καταφυγή στην παθητική ψυχαγωγία, απροθυμία για δημιουργικές δραστηριότητες και αυτογνωσία. Οι σύγχρονες ανέσεις: υποδούλωση στη ραθυμία και στην ευκολία, στον αυτοματισμό.</p> <p>B)Σε συλλογικό επίπεδο</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Οικονομικά προβλήματα: δεν αφήνουν περιθώρια για τα αγαθά της παιδείας. ✓ Κοινωνία: Χαλάρωση κοινωνικών σχέσεων και έλλειψη ουσιαστικής επικοινωνίας. ✓ Πολιτισμός: Βιομηχανία μαζικής παραγωγής υποκατάστατων κουλτούρας, βιομηχανία του θεάματος, της ψυχαγωγίας, δημιουργία ειδώλων με σκοπό τη μαζική λατρεία. ✓ Παγκοσμιοποίηση: ο εξαμερικανισμός του πολιτισμού και ο πολιτιστικός ιμπεριαλισμός τείνουν να καταργήσουν τις εθνικές ιδιαιτερότητες. ✓ Υλιστικό και καταναλωτικό πνεύμα: απογυμνώνει τον εσωτερικό άνθρωπο, απομάκρυνση από πνευματικά αγαθά. ✓ Παρακμή προτύπων και αξιών: χωρίς ηθικά ερείσματα και οράματα επιπεδοποιείται η σκέψη, ανοίγει ο δρόμος της 	<p>A) Σύγχρονος τρόπος ζωής</p> <p>Επαναπροσδιορισμός του κοινωνικού συστήματος και του τρόπου ζωής, με στόχο τη βιώσιμη ανάπτυξη και την αντίσταση στη λογική των νόμων της αγοράς και του τεχνοκρατισμού. Ανασύσταση του κράτους πρόνοιας, με στόχους τη βελτίωση των συνθηκών ζωής στις πόλεις</p> <p>B)Σε συλλογικό επίπεδο</p> <p>Οικονομική ανάπτυξη-καταπολέμηση φτώχειας, ανεργίας-οικοδόμηση κοινωνικού κράτους</p> <p>Σύσφιξη διαπροσωπικών σχέσεων, καλλιέργεια συλλογικού πνεύματος, ανεκτικότητα, αλληλεγγύη.</p> <p>Ελεύθερη καλλιτεχνική δημιουργία</p> <p>Σεβασμός στην πολιτισμική πολυμορφία και την παράδοση</p> <p>Απαγκίστρωση από την υλοκρατία, τον ευδαιμονισμό, τον καταναλωτισμό.</p>

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΚΟΜΦΟΡΜΙΣΜΟΣ-ΜΑΖΟΠΟΙΗΣΗ-ΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗ

επιμέλεια: Μαρία Κάππου

<p>ομοιομορφίας.</p> <p>✓ Οι φορείς αγωγής και κοινωνικοποίησης</p> <p>Μ. Μ. Ε. - Κατευθυνόμενη πληροφόρηση σε όλα τα επίπεδα (ψυχαγωγία, πολιτική, διεθνείς σχέσεις κ. ά.). -Υποβαθμίζουν τα προγράμματα. -Αξιοποιούνται οι μηχανισμοί της εμπορικής και πολιτικής προπαγάνδας. -Προβάλλουν ότι, επιτάσσει η μόδα και τα είδωλα της εποχής.</p> <p><u>Αποτελέσματα:</u> -Δημιουργούν μια ενιαία αισθητική αντίληψη. -Συντελούν στη διαμόρφωση άβουλων ανθρώπων. -Προκαλούν πνευματική δυσκαμψία στο κοινό και εντείνουν την παθητικοποίηση. -Οδηγούν στην ετεροκατεύθυνση</p> <p>Η διαφήμιση, που αναδεικνύεται σε μηχανισμό ετεροπροσδιορισμού και χειραγώγησης.</p> <p>Οικογένεια: αυταρχισμός ή άκρατος φιλελευθερισμός.</p> <p>Σχολείο: στείρα αποστήθιση, χρησιμοθηρική γνώση, τεχνοκρατική παιδεία, μονόλογος, δογματισμός→ισοπεδώνει την κριτική ικανότητα, παθητικοποιεί.</p> <p>Πολιτεία: οι λαϊκιστές και οι δημαγωγοί πολιτικοί ενισχύουν την προπαγάνδα, φανατισμός→ αποθαρρύνουν τη συμμετοχή, καταργούν το διάλογο με την καλλιέργεια της προπαγάνδας, αποβλέπουν στη μετατροπή των ανθρώπων σε πειθήνια όργανα.</p> <p>Διανοούμενοι: αδιαφορία, απομάκρυνση από το λαό, η στράτευσή τους στην εξυπηρέτηση σκοπιμοτήτων.</p> <p>Γ)Σε ατομικό επίπεδο</p> <p>✓ Κοινωνικός κομφορμισμός</p>	<p>✓ Αποτελεσματική λειτουργία των φορέων κοινωνικοποίησης</p> <p>Αντικειμενική, πλουραλιστική και σφαιρική ενημέρωση</p> <p>Αναβάθμιση προγραμμάτων</p> <p>Ανεξαρτησία από οικονομικά και πολιτικά κέντρα εξουσίας.</p> <p><u>Αποτελέσματα</u> Τύπος→ παιδαγωγός του λαού Κοινή γνώμη ανεξάρτητη-ώριμη-υπεύθυνη</p> <p>Τήρηση κανόνων δεοντολογίας-έλεγχος-κυρώσεις</p> <p>Σωστά πρότυπα, σωστή διαπαιδαγώγηση</p> <p>Ανθρωπιστική παιδεία-καλλιέργεια ορθολογισμού και κριτικής σκέψης-αισθητική, πολιτική, κοινωνική, περιβαλλοντική αγωγή.</p> <p>Εκδημοκρατισμός και εξυγίανση της πολιτικής ζωής-πλουραλισμός</p> <p>Δραστηριοποίηση των πνευματικών ανθρώπων Ανάληψη κοινωνικού ρόλου, αναγνώριση της ευθύνης τους ως πνευματικών ταγών.</p> <p>Γ)Σε ατομικό επίπεδο Συνειδητοποίηση των διαστάσεων του προβλήματος.</p>
---	--

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΚΟΜΦΟΡΜΙΣΜΟΣ-ΜΑΖΟΠΟΙΗΣΗ-ΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗ

επιμέλεια: Μαρία Κάππου

<p>Το αίσθημα ασφάλειας που προσφέρει στο άτομο η ένταξη στο σύνολο και η αποδοχή από τα υπόλοιπα μέλη. Στο βωμό της ψυχολογικής ασφάλειας θυσιάζει την αμφισβήτηση ή τη διαφοροποίηση μπροστά στο ενδεχόμενο ν απορριφθεί ή να περιθωριοποιηθεί.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Αρνητική αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου ✓ Χαμηλό πνευματικό επίπεδο. Απουσία ενδοσκόπησης και στοχαστικής διάθεσης. Αδιαφορία, απάθεια. ↓ ✓ Ατομικισμός, υλιστικές προτεραιότητες. ✓ Μονοδιάστατη προσωπικότητα, απουσία ενδιαφερόντων. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Αντικομφορμισμός Αμφισβήτηση, καινοτομία, ρήξη με τις συντηρητικές παραδοσιακές αξίες, πρωτοτυπία, καινοτομία, αυθορμητισμός, νεωτερικότητα, δεκτικότητα σε νέες γνώσεις και εμπειρίες. Αυτοδυναμία σκέψης ✓ Δημιουργική αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου. ✓ Έμφαση στην πνευματικότητα: κριτική ματιά, ενδοσκόπηση, αυτογνωσία, ενεργοποίηση, συμμετοχή, πρωτοβουλίες. ↓ ✓ Αλλαγή των κριτηρίων ζωής, καθώς η ευτυχία δεν απορρέει μόνο από τα υλικά αγαθά. ✓ Ενίσχυση κοινωνικής συνείδησης. ✓ Καλλιέργεια πολύπλευρων ενδιαφερόντων
---	---

ΚΡΙΤΗΡΙΑ-ΚΕΙΜΕΝΑ ΓΙΑ ΕΜΒΑΘΥΝΣΗ

ΚΕΙΜΕΝΟ	Θέματα/πληροφορίες Λογικές σχέσεις
<p>Σήμερα ο κίνδυνος της μαζοποίησης είναι μεγαλύτερος από κάθε άλλη εποχή. Αυτές καθαυτές οι σύγχρονες κοινωνίες μας είναι μαζικές. Είναι μεγάλη η έκταση της επίδρασης την οποία ασκούν το βιομηχανικό πνεύμα και τα μέσα επικοινωνία Ραδιόφωνο, τηλεόραση, η εξέλιξη της τεχνικής της προπαγάνδας, η διαφήμιση με τα συναισθήματά της και την υποβολή της, με τα μέσα που διαθέτει και τον χωρίς συνείδηση τρόπο που συνήθως καλλιεργείται, καταντά να αρπάζει την ελευθερία του ανθρώπου αιχμαλωτίζοντας το υποσυνείδητό του, βοηθεί στη μαζοποίηση του ατόμου, όπως και ο τύπος, όταν απουσιάζει απ' αυτόν η συνείδηση της κοινωνικής του ευθύνης.</p> <p>Η δημαγωγία θάβει το νόμο και την ελευθερία, τη θαυμαστή αυτή ενότητα μιας όντως δημοκρατικής τάξης πραγμάτων, αυτόν τον συγκερασμό υψηλού δημοκρατικού ήθους. Αφανίζει σιγά- σιγά το κύρος των νόμων και την εσωτερική ελευθερία των πολιτών. Κυριαρχεί η υποκρισία και η επαίσχυντη κολακεία του λαού. Ο Δήμος γίνεται όχλος και μάζα.</p> <p>Ακόμη, η μάζα δημιουργείται και εκτρέφεται από τις</p>	

διαρκείς στερήσεις ενός λαού, από τη δυστυχία και την αβεβαιότητα για την ύπαρξή του, την καταπίεση των δικαιωμάτων, από τη στέρηση της στοιχειώδους ελευθερίας, από το μίσος ή την οργή που δε βρήκαν διέξοδο, από την ατελή ανάπτυξη των κοινωνικών θεσμών, την ανυπαρξία νόμων, ή την κακή εφαρμογή τους, από την ανίκανη ή διεφθαρμένη διοίκηση, ή από συσσωρευμένα συναισθήματα **μειονεξίας** και μερικές άλλες ακόμη αιτίες, όπως π.χ. η συσσώρευση των ανθρώπων στα μεγάλα κέντρα της χώρας. Όπως επίσης φθίνει η ανάπτυξη της ατομικότητας, ή όπου αυτή με ιδιαίτερες επιδράσεις και μέσα διαταράσσεται, εκεί αναπτύσσεται η μάζα.

Σήμερα ο άνθρωπος απειλείται τόσο από τη μαζοποίηση, όσο και από τον αχαλίνωτο και ωμό ατομικισμό. Από δύο θανάσιμους εχθρούς της δημοκρατικής συμβίωσης των ανθρώπων, γιατί και οι δύο αυτές καταστάσεις έντονο χαρακτηριστικό τους έχουν το ανελεύθερο, αυτό που κατά περίεργο τρόπο έχει μια έντονη ελκυστική δύναμη. Κι αυτή η απορροφητική ικανότητα που έχει το μαζικό φαίνεται να βρίσκεται μέσα στην ανευθυνότητα, που προσπορίζει στα άτομα η μαζοποίησή τους. Αυτά, που αισθάνονται τον εαυτό τους μέσα στη μάζα εξασφαλισμένο και είναι έτοιμα να επευφημήσουν το δικτάτορα κι όταν αυτός ακόμη ενεργεί κατά τρόπο τέτοιο, που να σπρώχνει έναν κόσμο ολόκληρο στην καταστροφή.

Ο άνθρωπος είναι πολλές φορές περίεργο ον'πετά την ευθύνη του επάνω στην πολιτεία με ανακούφιση, επάνω στα κόμματα, στον πρώτο τυχόντα δικτάτορα, και ελευθερωμένος από το φορτίο της ευθύνης του γυρίζει πίσω στην **παραδείσια** κατάσταση του πρωτόγονου ανθρώπου, σ' εκείνη την κατάσταση από την οποία αγωνίστηκε χιλιάδες χρόνια να **αρθεί** σε υψηλότερο σημείο. Είναι παράξενο πως ο άνθρωπος στην πορεία της αιώνιας ζωής του φτάνει πολλές φορές στο σημείο να πετά το πιο ακριβό, αυτό που απόκτησε ύστερα από γενναία στάση. Φαίνεται πως από άγνοια και αδυναμία αναζητεί παρηγοριά και λησμονιά στο συναισθηματικό πως δεν απέτυχε μόνο αυτός, αλλά αμέτρητοι από τους ομοίους του, γι' αυτό και καταφεύγει στη μάζα.

Εκείνο που πρέπει να ξέρουμε και να το προσέχουμε πολύ είναι ότι στον τόπο μας υπάρχει μια έντονη και διάχυτη τάση περιφρόνησης της ατομικής αξίας, τάση **ευεπίφορη** προς τη μαζοποίηση. Από την εγωκεντρική τάση που έχουμε μέσα μας, τάση του ωμού ατομικισμού, στην οποία παραδινόμαστε, έτσι ώστε να γινόμαστε τυφλά όργανα των ατομικιστικών εγωιστικών συμφερόντων μας, αποξενωμένοι από τον εαυτό μας και αλλοτριωμένοι από τους άλλους.

I. N. Ξηροτύρης

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΚΟΜΦΟΡΜΙΣΜΟΣ-ΜΑΖΟΠΟΙΗΣΗ-ΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗ

επιμέλεια: Μαρία Κάππου

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

A. Να αποδώσετε την περίληψη του κειμένου σε 100-120 λέξεις περίπου. 25 μόρια

B.1. Σε μία παράγραφο 80-100 λέξεων να αναπτύξετε ως θεματική περίοδο το απόσπασμα της τέταρτης παραγράφου: «Σήμερα ο άνθρωπος απειλείται τόσο από τη μαζοποίηση, όσο και από τον αχαλίνωτο και ωμό ατομικισμό». 10 μόρια

2.α. Να αναφέρετε από μία συνώνυμη για καθεμιά από τις υπογραμμισμένες λέξεις του

κειμένου: α. συγκερασμό, β. μειονεξίας, γ. παραδείσια, δ. αρθεί, ε. ευεπίφορη. 2,5 μόρια
β. Από το δεύτερο συνθετικό των παρακάτω λέξεων να σχηματίσετε μια νέα σύνθετη λέξη: α. απέτυχε, β. καταφεύγει, γ. εγωκεντρική, δ. παραδινόμαστε, ε. συμφερόντων. 2,5 μόρια

3. Να εντοπίσετε ποια συλλογιστική πορεία ακολουθεί ο συγγραφέας στην πρώτη παράγραφο του κειμένου και να τεκμηριώσετε την απάντησή σας. 5 μόρια

4.α. Ποιοι τρόποι και μέσα πειθούς αξιοποιούνται από το συγγραφέα στην πέμπτη παράγραφο του κειμένου («Ο άνθρωπος... καταφεύγει στη μάζα».); Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας. 5 μόρια

β. Να αναλύσετε την ίδια παράγραφο στα δομικά στοιχεία της και να εντοπίσετε τον τρόπο ανάπτυξής της. 5 μόρια

5. Να επισημάνετε το είδος του δοκιμίου στο οποίο ανήκει το κείμενο και να τεκμηριώσετε την απάντησή σας. 5 μόρια

Γ. Σε ένα κείμενο κατά προσέγγιση 600 λέξεων που υποθετικά θα δημοσιευτεί ως άρθρο στην εφημερίδα του σχολείου σας, να επισημάνετε τις αιτίες που ωθούν το σύγχρονο άνθρωπο στη μαζοποίηση και την απώλεια της ιδιαιτερότητάς του και να αντιπροτείνετε τρόπους με τους οποίους θα είναι σε θέση να διατηρήσει την ατομικότητά του. 40 μόρια

ΚΕΙΜΕΝΟ	Θέματα/πληροφορίες Λογικές σχέσεις
<p>«...Η σύγχρονη κοινωνία τείνει συνεχώς να μεταβάλλεται εξαιτίας της επίδρασης που ασκεί σε όλους τους τομείς της ζωής η καλπάζουσα τεχνολογική ανάπτυξη. Κι η μεταβολή αυτή ευνοεί την απρόσωπη οργάνωση, μέσα στην οποία ο άνθρωπος τείνει όλο και πιο πολύ να χάσει την προσωπική του υπόσταση.</p> <p>Ο μηχανικός αυτοματισμός, ηλεκτρονικός προγραμματισμός, η ψυχρή τυποποίηση και η απρόσωπη γραφειοκρατία τείνουν να αντικαταστήσουν την αυθόρμητη πρωτοβουλία, την προσωπική δημιουργία και τις ανθρώπινες σχέσεις.</p> <p>Στο εθνικό επίπεδο η βιοτεχνία υποχωρεί μπροστά στις μεγάλες βιομηχανικές μονάδες. Ο καταστηματοάρχης</p>	

εκτοπίζεται από τις μεγάλες εταιρείες. Το κράτος συγκεντρώνει όλο και πιο πολλές εξουσίες, για να μπορεί να ασκεί ένα πιο αποτελεσματικό έλεγχο. Η δημοκρατία τείνει να αντικατασταθεί από ένα νέο πολιτικό σύστημα, τον ολοκληρωτισμό, που αυτοβαφτίζεται «λαϊκή δημοκρατία», επειδή στηρίζεται πάνω σε μια πλειοψηφία που εξασφαλίζεται χάρη στον έλεγχο των μέσων μαζικής επικοινωνίας.

Στο διεθνή στίβο οι δυνάμεις εντάσσονται ή υποτάσσονται σε διεθνείς οικονομικούς, στρατιωτικούς και πολιτικούς συνασπισμούς. Η δύναμη των εθνικών κυβερνήσεων περιορίζεται στο να ευθυγραμμίζουν την εσωτερική και εξωτερική τους πολιτική με τις αποφάσεις που λήφθηκαν από έναν υπερεθνικό οργανισμό.

Αναζητώντας ο σύγχρονος άνθρωπος κάποια ασφάλεια μέσα σ' αυτή την αδιάκοπη μεταβολή των καθιερωμένων κοινωνικών δομών, και ψάχνοντας να βρει κάποια διέξοδο, για να διαφυλάξει την προσωπική του υπόσταση από την απορροφητική δύναμη της απρόσωπης οργάνωσης, τόσο της οικονομίας όσο και του Κράτους, αναγκάστηκε να καταφύγει κι ο ίδιος στις διάφορες πολιτικές και επαγγελματικές οργανώσεις. Κι όσο πιο πολυπληθής η οργάνωση στην οποία καταφεύγει τόσο μεγαλύτερη κι η προστασία που θα έχει.

Άλλοτε εκούσια κι άλλοτε ακούσια γιατί δεν μπορεί να κάνει διαφορετικά, ο άνθρωπος της εποχής μας παραχωρεί στην «οργάνωση» τις προσωπικές του ελευθερίες. Αφήνει άλλους να σκέφτονται και να αποφασίζουν γι' αυτόν, για να επέλθει έτσι σταδιακά ο θάνατος της αυτονομίας του. Δημιουργείται σαν αποτέλεσμα μια νέα ηθική. Το μέλος πρέπει να είναι ο φορέας της πολιτικής της οργάνωσης. Οι παρεκβάσεις τιμωρούνται. Η συμμόρφωση αποτελεί αρετή. Το να είσαι διαφορετικός αποτελεί παράπτωμα. Γι' αυτό και η σκέψη του σύγχρονου ανθρώπου τείνει να τυποποιηθεί. Η προπαγάνδα οργιάζει. Η συνθηματολογία δεν αφήνει χώρο για προσωπική σκέψη.

Χτυπιέται έτσι στη δάση της η πνευματική δημοκρατία, Ο δημιουργικός διάλογος, η ισότητα των πολιτών σαν συνυπεύθυνων στη λήψη των αποφάσεων. Ο ελεύθερος πολιτικά άνθρωπος απεκδύεται από τις ευθύνες του και αφήνει τον απρόσωπο μηχανισμό της οργάνωσης να του υποδεικνύει τι πρέπει να κάνει, τι να πιστεύει, πώς να συμπεριφέρεται.

Η οργάνωση αποτελεί το σύγχρονο ηγεμόνα, που αντικατέστησε τον αρχαίο Βασιλιά - θεό, στον οποίο οφειλόταν απόλυτη η υποταγή των υπηκόων του, αλλ' ενώ ο αρχαίος Βασιλιάς - Θεός ήταν άνθρωπος, και μπορούσε κάποτε να εκδήλωνε και κάποια ανθρώπινα αισθήματα, η σύγχρονη οργάνωση είναι μια ψυχρή και απρόσωπη

μηχανή. Γι' αυτό ο έλεγχος που ασκεί είναι απόλυτος και ολοκληρωτικός.

Τα πιο πάνω δεδομένα είναι αρκετά για να μας δώσουν την απάντηση στο ερώτημα «ποιος τύπος ανθρώπου πλεονάζει σήμερα;», Είναι φανερό πως ο πολιτικά ελεύθερος άνθρωπος υποχωρεί μπροστά στον υποτακτικό άνθρωπο και απογυμνώνεται από τις προσωπικές του ελευθερίες για να υποταχθεί στον καινούργιο ηγεμόνα της εποχής μας, την οργάνωση...».

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ.

A. Να γίνει η περίληψη του παραπάνω κειμένου σε 100 – 120 λέξεις.

B1. «Γι' αυτό και η σκέψη του σύγχρονου ανθρώπου τείνει να τυποποιηθεί. Η προπαγάνδα οργιάζει. Η συνθηματολογία δεν αφήνει χώρο για προσωπική σκέψη»: να αναλύσετε το νόημα της παραπάνω φράσης (60 – 80 λέξεις).

B2. Τι είδους κειμενικό είδος είναι το παραπάνω απόσπασμα και ποια από τα χαρακτηριστικά του γνωρίσματα αναδύονται μέσα από το κείμενο; Να απαντήσετε με συγκεκριμένες αναφορές από το απόσπασμα.

B3. μεταβάλλεται, υποχωρεί, καταφύγει, απρόσωπη: να δοθούν τα συνώνυμα των λέξεων.

B4 α. τείνει: να γράψετε δύο ομόρριζα σύνθετα ρήματα και να τα χρησιμοποιήσετε σε προτάσεις για να καταδειχθεί η σημασία τους.

β. υποταχθεί: αφαιρώντας την πρόθεση του ρήματος να σχηματίσετε άλλα δύο ομόρριζα σύνθετα ρήματα και να τα χρησιμοποιήσετε σε προτάσεις για να καταδειχθεί η σημασία τους.

Γ. Η μαζοποίηση είναι ένα φαινόμενο που επηρεάζει αρνητικά την προσωπικότητα και συμπεριφορά του ατόμου. Σε ένα άρθρο, που θα δημοσιευτεί στην εφημερίδα του σχολείου σας, να αναφερθείτε στις συνέπειες του φαινομένου και να διατυπώσετε τις προτάσεις σας για το ρόλο που οφείλει να διαδραματίσει η παιδεία στην αντιμετώπισή του. (400 – 500 λέξεις).

Του Γιάννη Μπασκόζου εφημ. [ΤΟ ΒΗΜΑ](#), 12-2-2012

Βαδίζουμε προς μια ομογενοποίηση της κουλτούρας; Το ερώτημα έχει τεθεί από χρόνια. Ακουγα στο ραδιόφωνο τη συνέντευξη ενός πολύ γνωστού dj και συνθέτη που επισκέφτηκε τη χώρα μας. Στην ερώτηση αν η τεχνολογία ομογενοποιεί την ηλεκτρονική, κυρίως, μουσική ήταν σκεπτικός, αν και έδωσε παραδείγματα μουσικών που πάνε αντίθετα στην ομογενοποίηση. Μια φίλη που ήρθε από το εξωτερικό μου έλεγε προχθές ότι, διαβάζοντας μαζικά τον τελευταίο καιρό σύγχρονους Έλληνες λογοτέχνες, έχει την εντύπωση ότι αφηγούνται περίπου το ίδιο πράγμα. Μια τάση ομογενοποίησης υπάρχει και στο σινεμά: αρκετές ελληνικές ταινίες της νεότερης

περιόδου, παρ' ότι διαθέτουν φρεσκάδα, νέους ηθοποιούς και καταρτισμένους τεχνικούς, δεν φαίνεται να συνιστούν ένα «άλλο» σινεμά.

Φυσικά δεν μπορεί κανείς να δει την ομογενοποίηση έξω από την παγκοσμιοποίηση και οι πιο βασικές αιτιολογίες είναι ότι στο παγκόσμιο χωριό όλοι καταναλώνουν τα ίδια πολιτιστικά προϊόντα, εκπορευόμενα κυρίως από την τηλεόραση. Ο Παναγιώτης Κονδύλης είχε επισημάνει την ύπαρξη της μαζικής πολιτιστικής δημοκρατίας με τη χρήση των παλιών πρωτοποριών στην υπηρεσία του μοντερνισμού: «Οι μηχανισμοί της μαζικής κατανάλωσης δημιούργησαν τους όρους υπό τους οποίους τα πνευματικά προϊόντα της παλαιάς, προ παντός όμως της μοντέρνας πρωτοπορίας, με μερικές αβαρίες και μερικούς εκχυδαϊσμούς, μπορούσαν να βρουν τον δρόμο για να μπουν στις νοητικές και αντιληπτικές συνήθειες πλατειών μαζών. Η μαζική κατανάλωση συντελείται μέσω της μαζικής διαφήμισης, της ρεκλάμας και των πλακάτ, δηλαδή μέσω εικόνων και γραφικών σχεδίων, όπου οι εμπνεύσεις, οι ιδέες και τα στερεότυπα της πρωτοπορίας τίθενται στην υπηρεσία της αγοράς». Δεν υπάρχει καλύτερη έκφραση αυτού του γεγονότος από τα free press.

Αν όμως δει κανείς τον πολιτιστικό χάρτη της Αθήνας (εν μέρει και κάποιων άλλων πόλεων) θα διαπιστώσει πόσα πολλά πολιτιστικά γεγονότα που θέλουν να είναι διαφορετικά λαμβάνουν χώρα σε μικρά θέατρα, σε υπόγεια, σε χώρους πολλαπλής έκφρασης. Μπορεί τα μεγάλα θέατρα (Μιχαηλίδη, Απλό, Ευαγγελάτου), τα παραδοσιακά περιοδικά και οι μεγάλες σκηνές να κλείνουν τον κύκλο τους, ανοίγουν όμως συνεχώς καινούργια μικρά και ευέλικτα σχήματα τα οποία και αυτά σαν πεταλούδες καίνε γρήγορα τα φτερά τους, για να μετασχηματιστούν αμέσως σε κάτι άλλο.

Υπάρχει μια πολυμορφία και μια ώσμωση των τεχνών που βαδίζει ενάντια στην ομογενοποίηση. Το διαφορετικό σε σχέση με παλαιότερες εποχές είναι ότι όλα αυτά που γίνονται δεν συνιστούν ένα ενιαίο ρεύμα, έναν συγκεκριμένο πνευματικό πυρήνα. Ομως αυτή είναι η εποχή μας... Κομματάκια του καθρέφτη πεταμένα εδώ κι εκεί που αντανακλούν το αποσπασματικό, το αγχώδες, το υβριδικό. Αυτή είναι η αγωνία των καιρών μας.